

og anbefalingerne efter de dagsaktuelle vilkår. Vi må derimod foregribe forandringer og være parate til at respondere adækvat på morgendagens udfordringer.«

SF vil pege på en række sociale områder, som er relevante i forhold til hovedlinjerne i Agenda 21-rapporten:

Helhedssyn og tværsektoriel tænkning

Miljødelen i bæredygtigheden er et centralt emne i helhedssynet. Bevarelse af miljøet berører såvel den økonomiske side som den sociale side. F.eks. bevidstheden om, at de varer man køber er miljørigtigt produceret, om de er økologiske. Og hvordan behandler man miljøet i vores fritid og under kulturel udfoldelse. Det handler f.eks. om at smide affald i naturen og vælge offentlig transport frem for at køre alene i bilen. Er arbejdspladserne miljømæssigt og socialt hensigtsmæssigt fungerende, eller er der alene taget hensyn til økonomien.

Aktiv borgerinddragelse

En grundpille i Agenda 21 er borgernes deltagelse. Initiativerne kommer dog sjældent fra borgerne selv. Der er derfor behov for en »oppefra og ned«- igangsættelse med et »nedefra og op«- perspektiv. Det kan ske ved opgaveudlægning til borgerne, f.eks. i forbindelse med affaldssortering. Det kan også handle om renovering af boligområder, hvor borgerne gennem kvarterløft inddrages i arbejdet.

Den sociale servicelovs bestemmelser om samarbejde med frivillige organisationer kan danne økonomisk grundlag for borgerinddragelse i forbindelse med social bæredygtighed.

Kredsløbstankegang

Et væsentligt initiativ i forbindelse med bæredygtighed er genbrug. Mange af de ting, der kasseres, kan genbruges. Man er i gang med affaldssortering og papirgenbrug, men genbrugsindsatsen kan udvides langt mere, end den er i dag til f.eks. også at omfatte brugsgenstande.

Menneskelige ressourcer bør indgå i genbrugstankegangen, det handler f.eks. om virksomhedernes sociale ansvar, som er beskrevet nedenfor. Et andet perspektiv er styrkelse af lokale netværk omkring socialt udstødte. Ofte betragter man såkaldte ressourcetsvage som uden netværk, fordi sådanne netværk ikke er socialt acceptable, men de rummer stærke kræfter, som kan indgå i udbygning af social bæredygtighed. I mange boligområder er der eksempler på, at ressourcetsvage bliver ressourcestærke, når deres netværk accepteres og indgår i opgaveløsninger i miljøet.

Det globale perspektiv

Udfordringen i Agenda 21 om et globalt perspektiv kan bruges på flere niveauer.

Med udviklingen af det multietniske samfund har man i næsten alle lokalsamfund borgere, som kan trække et globalt perspektiv og erfaringer fra andre samfundskulturer ind i hverdagslivet.

Den globale hverdag er gennem medierne kommet ind i dagligstuen hos de fleste, og bevidstheden om behovet for dansk bistand er nærværende. Arbejde med indsamling af genbrugsmaterialer m.v. vil kunne samle grupper af borgere og herigennem føre til udvikling af netværk, som kan understøtte social bæredygtighed.

Det lange sigte

Miljøproblemer og sociale problemer har en del fællestræk. For begges vedkommende får uløste problemer langtrækkende virkning for flere generationer.

Socialforskningen har bevist, at langvarig arbejdsløshed, social udstødelse mv. ikke kun påvirker familien her og nu, men har virkning i op til flere generationer. Det er ikke kun inden for det fysiske miljø, der er tale om langvarige skader, som kræver forebyggelse. Inden for den sociale sektor har forebyggelse ikke den højeste prioritet.

I modsætning til miljøområdet savner det sociale område en slagkraftig praksis- og konsekvensforskning og en tydelig formidling af sociale samfundsproblemer.

Her kan Agenda 21-tankegangen måske få indflydelse.

Herudover fremhæver SF:

- Virksomhedernes sociale ansvar skal øges. Menneskelige ressourcer skal benyttes og ikke udnyttes. Der skal tages nødvendige foranstaltninger for at undgå nedslidning – og borgere, som af den ene eller anden grund ikke er arbejdsdygtige på almindelige vilkår, skal sikres mulighed for værdig inddragelse på arbejdsmarkedet, jf. de sociale partnerskaber mellem kommuner og virksomheder, som statsministeren omtaler i en kronik i Berlingske Tidende den 10. november 2000.
- Socialt sårbare grupper skal inddrages i nærmiljøet, og deres netværk skal støttes med respekt for andre måder at leve sit liv på uden at underlægges et normalitetskrav, som ikke kan honoreres og kun vil af føde yderligere nederlag.
- Social marginalisering og stigmatisering gennem den såkaldt sociale arv skal imødegåes. Social bæredygtighed kræver således viljen til: